

Huostaanotetun nuoren resilienssin tukeminen hoitotyössä

Kirjallisuuskatsaus

Hanna Asp
Kielo Salojärvi

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2019
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sairaanhoitaja (AMK) tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Asp, Hanna Salojärvi, Kielo	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2019
	Sivumäärä 19	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Huostaanotetun nuoren resilienssin tukeminen hoitotyössä		
Tutkinto-ohjelma Sairaanhoidaja AMK		
Työn ohjaaja(t) Tiina Blek, Hannu Piispanen		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä <p>Huostaanotto on viimeisin keino turvata lapsen ja nuoren kehitys. Huostaanottoon voi johdtaa kotona tapahtuva kaltoinkohtelu, kasvuolosuhteiden laiminlyönti tai lapsen/nuoren itselleen haitallinen käyttäytyminen. Vuonna 2017 kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria oli noin 18 000. Resilienssillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kykyä toipua haasteellisista kasvuolosuhteista.</p> <p>Resilienssi on synnynnäinen ominaisuus, joka toisilla on luontaisesti vahvempi kuin toisilla. Resilienssiä voidaan vahvistaa monenlaisin keinoin.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä kirjallisuuskatsauksen avulla huostaanotettujen nuorten kokemuksia heidän selviytymistään tukeneista asioista. Tavoitteena oli tuottaa ajantasaista tietoa resilienssin vahvistamisesta huostaanotettujen nuorten kanssa työskenteleville hoitotyöntekijöille.</p> <p>Tutkimustuloksesta selviää, että huostaanotettuja nuoria ja heidän selviytymistään haastavista elämäntilanteista, tukee parhaiten tasapainoisen kasvuympäristön mahdollistaminen. Nuoren näkökulmasta tärkeiksi asioiksi nousivat turvallisten aikuisten merkitys, kaverisuhteet, mahdollisuus harrastuksiin ja koulunkäynti.</p> <p>Resilienssiä tukeviksi tekijöiksi sijaishuollossa, huostaanotetut nuoret nimesivät osallisuuden merkityksen, aidosti välittävien aikuisten läsnäolon ja mahdollisuuden oman mielipiteensä ilmaisemiseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) resilienssi, nuoret, huostaanotto, hoitotyön näkökulma		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Asp Hanna Salojärvi Kielo	Type of publication Bachelor's thesis	Date April 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 19	Permission for web publication: X
Title of publication Huostaanotetun nuoren resilienssin tukeminen hoitotyössä		
Degree programme Degree programme in nursing		
Supervisor Tiina Blek, Piispanen Hannu		
Assigned by -		
<p>Taking a child into care is the last option when trying to safeguard the development of a child or a young person. The child may be taken into custody because of maltreatment, failure to provide a good environment for the child to grow up in or if the child's or the young person's behaviour is endangering his or her health. Approximately 18,000 children and young people were placed outside the home during 2017.</p> <p>In this thesis, resilience refers to the ability to recover from challenging circumstances when growing up. Resilience is an innate trait which is inherently stronger in some individuals than others. Resilience can be promoted in various ways.</p> <p>The purpose of this thesis was to gather information by means of a literature review about the experiences of young people taken into custody and the factors enhancing their coping process. The aim of the review was to provide healthcare professionals working with young people placed outside the home with up-to-date information about how to promote resilience.</p> <p>The findings of this review reveal that helping young people taken into custody and promoting their successful coping in challenging situations is best enhanced by providing them with a balanced social environment to grow up in. From a young person's point of view, the important factors seemed to be the importance of a supportive adult, peer relationships, having the opportunity to engage in hobbies and attending school. Young people taken into custody mentioned the importance of inclusion, the presence of genuinely caring adults and the opportunity to express oneself as factors enhancing resilience in foster care.</p>		
Keywords/tags (subjects) youth, foster care, custody, resilience, adolescent		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Teoriatausta	3
2.1	Resilienssi	3
2.2	Huostaanotto.....	4
2.3	Huostaanotetun nuoren tukeminen hoitotyössä.....	6
3	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys	7
4	Opinnäytetyön toteutus	8
4.1	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	8
4.2	Aineiston haku ja sen rajaaminen	8
5	Aineisto ja sen analyysi.....	9
6	Tulokset	11
7	Pohdinta.....	13
7.1	Eettisyys ja luotettavuus	13
7.2	Johtopäätökset	14
7.3	Jatkotutkimus	15
	Lähteet	16
	Liitteet.....	19
	Liite 1. Tiedonhaun taulukko.....	19
	Kuviot	
	kuvio 1. Kiireelliset sijoitukset ikävuosittain. (Lastensuojelu 2017,4).	3
	kuvio 2. Huostaanotettujen lasten määrä (Lastensuojelu 2017).....	5
	kuvio 3. Nuoren resilienssiä tukevat tekijät.....	12

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aiheena on huostaanotetun nuoren resilienssin tukeminen.

Asiasta on uutisoitu laajasti mediassa, jonka johdosta se herätti kiinnostuksen aihetta kohtaan. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria oli vuonna 2017 noin 18 000.

Opinnäytetyössä selvitetään kirjallisuuskatsauksen keinoin asioita, joilla voidaan hoitotyössä tukea huostaanotettua nuorta ja auttaa häntä löytämään omia voimavarojaan. Tässä opinnäytetyössä nuorella tarkoitetaan yläkouluikäisiä, 13-16 vuotiaita.

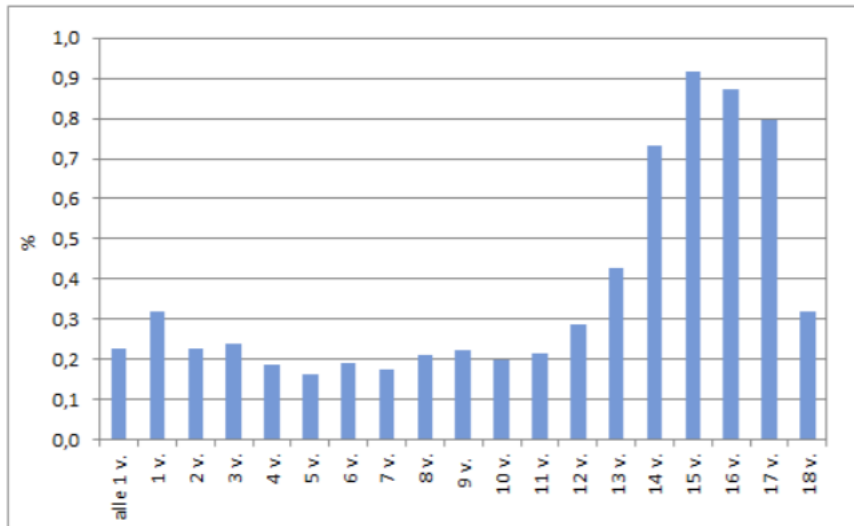
Rajaus kohdistui heihin, koska tässä ikäryhmässä kodin ulkopuolelle kiireellisesti sijoitettujen määrät kohoavat nuorempiin nähden merkittävästi. (kuvio 1).

Huostaanotettujen nuorten henkinen hyvinvointi ja resilienssin tukeminen ovat tärkeitä aiheita hoitotyön näkökulmasta, jotta heitä voidaan tukea niillä keinoilla, jotka he itse ovat kokeneet hyödyllisiksi.

Mutta huomion arvoista on myös yhteiskunnalliset vaikutukset, joita ovat esimerkiksi mielenterveysongelmien lisääntyminen, päihdeongelmat sekä nuorten syrjäytyminen. Varhaislapsuudessa huolenpidon puutteellisuus, hyvinvoinnin vajavaisuudet sekä mahdolliset ylisukupolviset ongelmat, kuten työttömyys, kouluttautumattomuus ja päihteidenkäyttö lisäävät riskiä nuoren syrjäytymiselle. Teini-iässä huostaanotettujen ongelmat ovat voineet jo kasautua ja niiden vaikutukset näkyvät pitkälle aikuisuuteen. Varhainen oikea-aikainen puuttuminen, minäkuvan vahvistaminen ja tasapainoisen elämän mahdollistaminen ovat suojaavia tekijöitä nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä. (Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät 2018.)

Työn tarkoituksena on tarkastella asiaa huostaanotetun nuoren näkökulmasta, niistä keinoista, joista huostaanotettu nuori on kokenut itse saaneensa apua omassa selviytymisessään.

Työn tavoitteena on koostaa tietoa huostaanotetun nuoren selviytymistä tukevista erilaisista asioista. Kerättyä tietoa voidaan hyödyntää ymmärryksen lisäämiseksi huostaanotettujen nuorten parissa työskenneltäessä, koska silloin kyetään toimimaan heidän kokemusasiantuntemuksensa pohjalta. Hyviksi todetut ja koetut selviytymistä tukevat asiat ovat tässä tutkimuksessa koko työn lähtökohta.

kuvio 1. Kiireelliset sijoitukset ikävuosittain. (Lastensuojelu 2017,4).

2 Teoriatausta

2.1 Resilienssi

Resilienssillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kykyä toipua haasteellisista kasvuolosuhteista (Poijula 2018,16). Esimerkiksi kahden sisaruksen kokemus perheestään ja kasvuolosuhteistaan voi poiketa merkittävästi toisistaan (Poijula 2016, 157). Resilienssi on synnynnäinen ominaisuus ja toisilla se voi olla luontaisesti vahvempi kuin toisilla. Sitä voidaan erilaisilla keinoilla vahvistaa, sillä tarkoitetaan yksilön joustavuutta ja hänen kykyään selviytyä esimerkiksi voimakkaan stressijakson jälkeen. (Poijula 2016, 158). Tähän vaikuttavat sekä yksilön, että yhteisön ominaisuudet. Poijula (2016, 163) kertoo kirjassaan, että yksi resilienssiin vaikuttavista asioista yksilö tasolla on synnynnäinen temperamentti. Sen piirteisiin lukeutuvat mielialat, kyky kohdata uusia tilanteita ja ihmisiä sekä suhtautumista uusiin tilanteisiin. Tällä on vaikutusta myös stressin hallinnassa ja kuinka yksilö kokee kuormittavat tilanteet. Temperamentti ei pelkästään suojaa tai altista stressille, vaan myös lapsen kasvuympäristöllä on tähän vaikutusta. Toiset ihmiset pystyvät kohtaamaan vaikeita ja haastavia elämäntilanteita paremmin, kuin toiset. (Poijula 2016, 164). Tämä on selitettävissä resilienssillä, sen kehittymistä tukee se, että lapsella olisi ainakin yksi läheinen ihmissuhde, johon hän voi luottaa (Joutsenniemi ja Lipponen 2015). Lapsen ja vanhemman

välisessä suhteessa lapsen tulee saada olla lapsi ja vanhemman tehtävä on huolehtia hänestä ja antaa hänelle turvaa. Hänen pitää voida turvallisessa ympäristössä opetella tunteiden säätelyä, itsehillintää ja tutustua ympärillä olevaan maailmaan. Empaattinen vastavuoroisuus vanhemman kanssa opettaa lapselle tunteiden säätelyä. (Poiijula 2016, 157.) Tämä on lapsen tasapainoisen kehityksen kannalta tärkeää. Vaikka yksilön selviytymistäidot olisivat heikot, voi resilienssiä vahvistaa monenlaisin keinoin. Se muokkaantuu läpi elämän ja sitä voi yrittää vahvistaa myönteisellä suhtautumisella asioihin. (Suomen mielenterveysseura n.d)

2.2 Huostaanotto

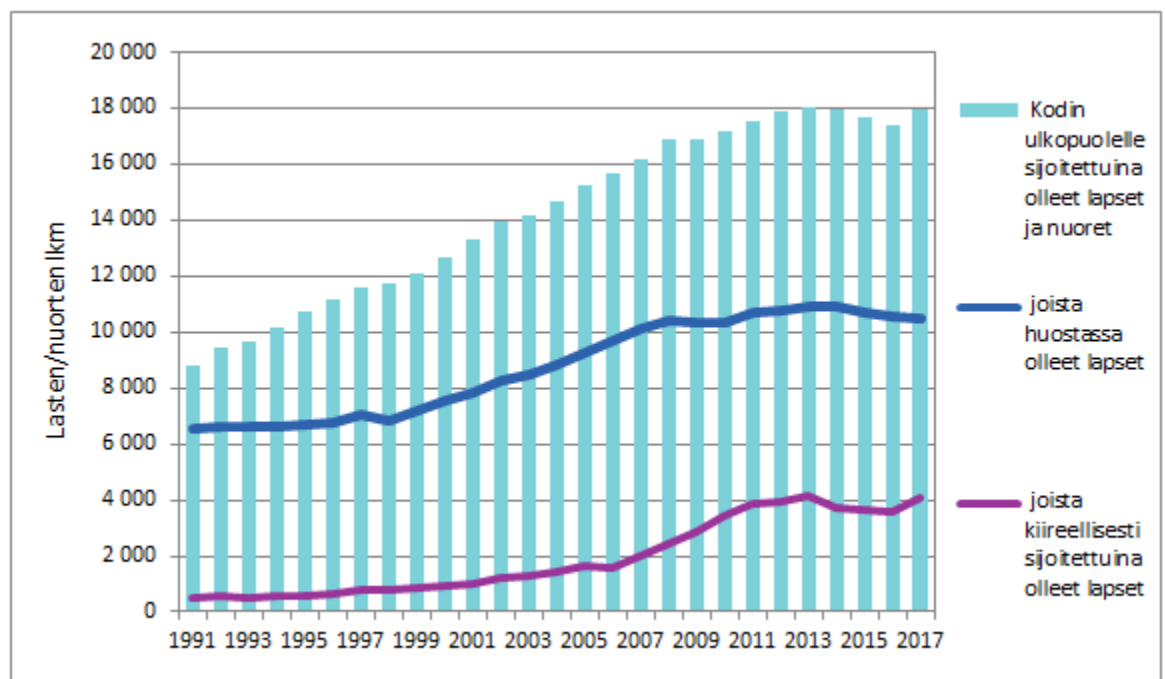
Huostaanotto on lastensuojelun viimeisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Huostaanotolla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä nuoren sijoitusta kodin ulkopuolelle. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Huostaanottoprosessi etenee vaiheittain alkaen huostaanottotarpeen arvioinnista, jossa arvioidaan muun muassa kasvuolosuhteita, lapsen etua, lapsen haitallisten elämäntapojen vaikutusta ja mahdollisuutta avohuollon tukitoimiin. Seuraavana on huostaanottovaiheen työskentely, jossa järjestetään tapaamisia lapsen ja hänen lähipiirinsä kanssa, mutta vastaava sosiaalityöntekijä päättää läsnäolijat. Tällä pyritään löytämään hyvä lopputulos yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa. Sijaishuoltoapaikan valinnassa huomioidaan huostaanoton perusteet ja lapsen tarpeet. Ennen sijoittamista kartoitetaan vielä läheisten tai sukulaisten mahdollisuutta tarjota lapselle koti tai muuten tukea häntä muuten sijoituksen aikana. Seuraavaksi laaditaan asiakassuunnitelma yhdessä lapsen ja tämän perheen kanssa. Lapsen mielipidettä kysytään ja asianomaisia kuullaan huostaanotosta ja sijaishuoltoapaikasta. Huostaanotto voidaan toteuttaa joko tahdonvastaisesti tai yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa. Tahdonvastaisessa huostaanotossa 12 vuotta täytäneen sitä vastustaessa täytyy viranhaltijan hakea hallinto-oikeudesta siihen päätös. Jos huostaanottoa ei vastusteta, niin sosiaalityöntekijä valmistelee huostaanoton ja johtava viranhaltija tekee päätöksen. Lapsen terveydentila tarkistetaan joko ennen huostaanottoa tai heti sen jälkeen, mikäli tarkastuksesta on yli 3 kuukautta. Huostaanotto voidaan laittaa täytäntöön kiireellisesti akuutissa vaaratilanteessa ennen hallinto-oikeuden päätöstä. Huostaanotto tulee laittaa vireille kolmen kuukauden sisällä tai se raukeaa. Huostaanotto on voimassa toistaiseksi. Se lopetetaan, kun sille ei

ole enää perusteita tai viimeistään, kun lapsi täyttää 18 vuotta. (Huostaanoton prosessi, n.d.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos raportoi vuosittain kiireellisten huostaanottojen määristä sekä sijoituksista. Vuonna 2017 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna noin 18 000 lasta. Kasvua oli edellisvuoteen kolme prosenttia johtuen kiireellisten sijoitusten määrän noususta. (kuvio 2.)

Sijoitusmuodot jaetaan neljään tyyppiin. Lapsi tai nuori voi olla sijoitettuna kodin ulkopuolella perhehoidossa, joka tarkoittaa sitä, että hän asuu kodin ulkopuolella sijaisperheessä tai sukulais-/läheisperheessä. Hänet voidaan sijoittaa myös ammatilliseen perhekotiin, joka on perhehoidon ja laitoksen väliin jäävä sijaishuoltomuoto.

Lapsen tai nuoren laitoshuollolla puolestaan tarkoitetaan sitä, että hänen hoitonsa on järjestetty lastenkodissa, nuorisokodissa, koulukodissa tai johonkin näistä rinnastettavissa olevassa lastensuojelulaitoksessa. Muita muotoja ovat esimerkiksi itsenäisesti tuettu asuminen tai muu mikä ei sisälly perhehoitoon tai laitosasumiseen. (Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten kestot vuonna 2016, 17.)

kuvio 2. Huostaanotettujen lasten määrä (Lastensuojelu 2017).

Huostaanotto on Suomessa lakisääteisesti veloitettu kuntien järjestettäväksi avuntarvitsijoiden tarpeiden mukaisiksi. Tämä velvoite on koettu haasteelliseksi johtuen kuntien hyvin erilaisista ikärakenteista. Toisissa kunnissa avuntarvitsijoita kohdataan jatkuvasti, joissain kunnissa työntekijöille ei kerry vastaavanlaista kokemusta, jolloin

toimintamallit voivat olla hyvin erilaisia riippuen asuinpaikasta ja tämä aiheuttaa eriarvoistumista palveluiden saatavuudessa. (Heino, Hyry, Ikäheimo & Kuronen, Rajala 2016, 25.)

Nuoren huostaanotolle on oltava edellytykset täyttävä peruste, joka täyttää Lastensuojelulain 40§ asettamat kriteerit, jotka jaetaan kahteen ryhmään; joko kasvuolosuhteisiin liittyviin puutteisiin tai nuoren omasta käyttäytymisestä johtuviin. Ensimmäisessä ryhmässä nuori on otettava huostaan, mikäli huolenpidossa ja kasvuolosuhteissa on piirteitä esimerkiksi vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat tai lapsiin kohdistuva kaltoinkohtelu, jotka uhkaavat vakavalla tavalla vaarantaa nuoren kasvun ja kehityksen. Huostaanotto voidaan tehdä, kun uhka on todellinen ja konkreettinen, ennen kuin osoitetaan em. syiden jo aiheuttaneen haittaa nuorelle. Toisessa ryhmässä huostaanotto toteutetaan, mikäli nuori aiheuttaa ensimmäisessä ryhmässä luetellut syyt itse itselleen esim. käyttämällä alkoholia tai huumaavia aineita, taikka syyllistymällä rikollisiin tekoihin tai niiden kaltaisiin muihin kuin vähäisiksi luettaisiin seikkoihin. Molemmissa tapauksissa uhan tulee olla vakava ja avohuollon tukitoimet on todettu soveltumattomiksi taikka riittämättömiksi. (Saastamoinen 2010, 24-25.)

2.3 Huostaanotetun nuoren tukeminen hoitotyössä

Sijaishuollon tarkoituksena on turvata kehitystaso huomioiden tuen tarpeet, turvata koulunkäynti sekä mahdollistaa yhteydenpito nuorelle tärkeisiin henkilöihin. Sisärukket tulisi pyrkiä sijoittamaan samaan paikkaan. Nuoren mielipide tulee ottaa huomioon häntä koskevissa päätösten teossa, myös uskonnollinen ja kulttuurinen tausta. (Lapsen yksilöllisen tarpeen kartoittaminen, n.d.)

Hoitajan tehtävänä on työskentelyllään vahvistaa mahdollisuuksia nuoren selviytymisessä. Luottamuksen saavuttamiseksi yhteistyön alkuvaiheessa, on tehtävä lujasti työtä, koska sillä luodaan perusta koko hoitosuhteelle. (Pikkarainen 2006, 55.) Hoitaja suunnittelee nuoren kanssa yhdessä hoitosuhteen tavoitteet terveyden edistämiseksi ja miten ne saavutetaan. Hoitajan ja nuoren välinen yhteistyösuhde in kahden tasavertaisen yksilön tasavertainen suhde. (Pikkarainen 2006, 8.)

Pikkarainen (2006, 56) kertoo hoitajan arvostetuiksi ominaisuuksiksi nuoren kohtaamisessa mm. herkkyden, sietämiskyvyn, vastuullisuuden ja rajojen asettajan roolin. Kuunteleminen ja kuuleminen ovat keskeisiä hoitotyön menetelmiä nuoren kohtaamisessa.

Nuorten kokemus hoitotyöstä avautuu Rytkösen, Kauniston ja Pietilän tutkimuksessa Nuorten osallisuuden toteutumisen tasot sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelussa. Rytkönen ym. (2016, 33-35) korostavat tutkimuksessaan hoitotyöntekijöiden kohtaamistaitoja, nuorten kokemuksia heidän kuulluksi tulemisesta sekä nuorten oikeutta päästä vaikuttamaan heidän hoitoaan koskeviin päätöksiin. Hoitotyössä nuoria kohdatessa tulee pyrkiä välttämään kiireen tuntua. Työntekijän liiallinen asiallisuus ja jäykkyys voivat olla esteenä luottamukselliselle hoitosuhteelle. Rento ja avoin ilmapiiri sekä työyhteisön sisällä, että asiakassuhteessa luo paremman lähtökohdan avoimen vuorovaikutussuhteen luomiseen hoitotyössä. Kouluttamalla huostaanotettujen nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia kohtaamaan nuoria ja heidän erityistarpeitaan (Leve, Harold, Champerlain, Landverk, Fisher & Vostanis 2012.) kertovat tutkimuksessaan, että teiniraskauksien määrät on merkittävästi vähentynyt sekä myös pidätysten ja kiinniottojen määrä verrattuna perinteiseen sijoitusyksikköön. Avoimuus, aito kiinnostus nuoren asioita kohtaan sekä ammattimainen läsnäolo edistävät luottamuksen syntymistä nuoren kertomana (Rytkönen ym 2016, 37). Tässä opinnäytetyössä pyritään löytämään nuorten omia hyväksi kokemia keinoja oman resilienssinsä vahvistamiseen. Kerättyä tietoa pystytään hyödyntämään laajalti hoitotyössä sekä huostaanotettujen nuorten parissa työskennellessä.

3 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena on kirjallisuuskatsauksen keinoin selvittää huostaanotettujen nuorten kokemia keinoja oman resilienssinsä vahvistamisessa.

Tavoitteena oli tuottaa ajantasaista tietoa resilienssin vahvistamisesta huostaanotettujen nuorten kanssa työskenteleville hoitotyöntekijöille.

Tätä tietoa voidaan hyödyntää moniammatillisesti hoitohenkilökunnan työskentelyssä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys:

Mitkä keinot ovat vahvistaneet huostaanotetun nuoren resilienssiä?

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tämä opinnäytetyö on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka tehtävänä on kuvailla aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia, niiden laajuutta ja miten paljon aiheesta on tutkittua tietoa. (Suhonen, Axelin & Stolt 2015,9.) Kirjallisuuskatsauksen avulla selvitettiin käsitystä siitä, mistä nuoret ovat kokeneet saavansa apua oman selviytymiskykynsä vahvistamiseen. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tuotetaan tarkoin valikoidun aineiston pohjalta vastaus tutkimuskysymykseen. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen, Liikanen 2013, 291.) Tässä tapauksessa säännöt eivät ole yhtä rajoittavia, kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (Salminen 2011, 6).

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tärkein tehtävä on hyödyntää jo olemassa olevia tarkoin rajattuja tutkimuksia. Niistä saadun materiaalin perusteella voidaan koostaa aiheesta kirjallisuuskatsaus, ja tätä tutkittua tietoa voidaan käyttää moniammatillisesti hoitotyössä. (Suhonen, Axelin, Stolt 2015, 7.)

4.2 Aineiston haku ja sen rajaaminen

Tiedonhaussa hyödynnettiin sekä suomen- että englanninkielisiä tietokantoja. Kotimaisia tutkimuksia etsittiin Medic-tietokannasta, kansainvälisiä artikkeleita haettiin PubMed ja Cinahl-tietokannoista. Aineiston haussa hyödynnettiin kirjaston informaatikon apua. Havaittiin, että sanojen katkaiseminen sekä avainsanojen hyödyntäminen lisäsi hakutulosten määrää. Hakusanoiksi valikoituivat resilienssi, nuoret, huostaanotto ja sijaisperhe. Tiedonhaku tehtiin systemaattisesti ja käytettiin myös manuaalista hakua hakusanoilla nuoret, selviytyminen ja resilienssi. Teoriatietoa haettiin myös tuoreesta kirjallisuudesta sekä luotettavilta internet-sivustoilta.

Englannin kielisiksi hakusanoiksi valittiin youth, foster care, custody, resilience ja adolescent.

Sisäänotto- ja poissulkukriteerit:

- Aineiston kieli suomi tai englanti
- Aineiston ikä korkeintaan 10 vuotta
- Aineiston tuli olla maksuton ja saatavilla koko teksti
- Aineistolla saatiin vastauksia tutkimuskysymykseen
- Aineiston sisältö huostaanotetun nuoren näkökulmasta
- Aineiston tuli koskea 13-16 vuotiaita nuoria

5 Aineisto ja sen analyysi

Aineistoon perehtymisen jälkeen, seuraava vaihe on induktiivinen sisällön analyysi, jossa tutkijan tulee todeta tuloksen muodostuvan ainoastaan valikoidun aineiston perusteella. Tässä vaiheessa aineisto on tiukasti rajattu vastaamaan pelkästään tutkimuskysymykseen, kaikki muu mielenkiintoinen tieto on suljettu tutkimuksen ulkopuolelle. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2016, 164.) Myöskin ennakoasenteet ja aiemat oletukset tutkittavasta aiheesta täytyy poissulkea, koska tulos perustuu ainoastaan aineistoon. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 104-110.)

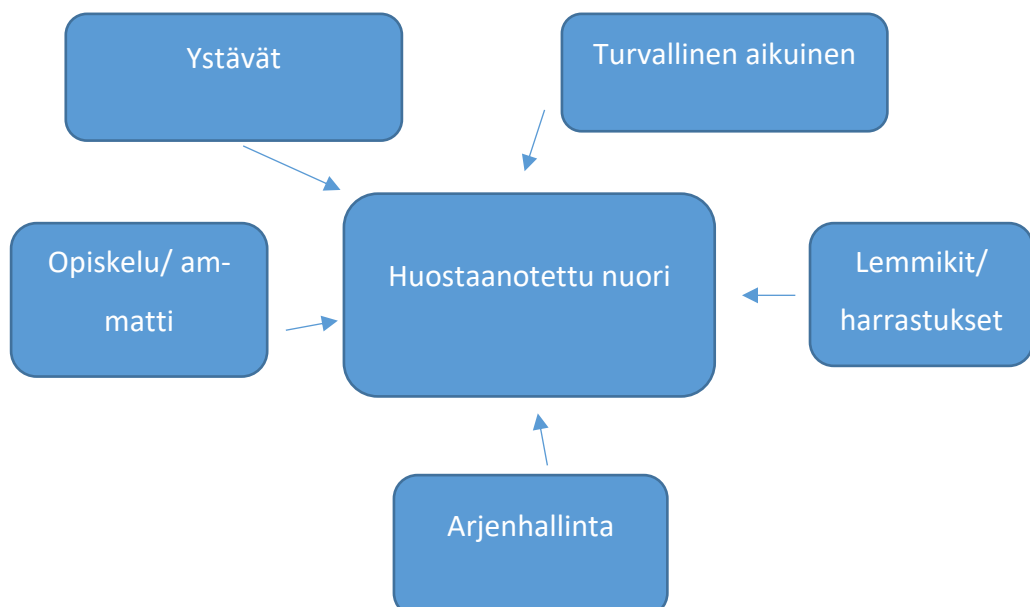
Aineistosta nousi esiin toistuvasti asioita, teemoja, jotka muodostavat aineiston pääsisällön. (Kangasniemi & Pölkki 2015, 90.) Pääsisällöt ovat niitä keinoja tai toimintamalleja nuoren kokemana, joilla voidaan vahvistaa heidän resilienssiään. Näillä keinoilla pystytään tukemaan nuoren selviytymistä haastavissa elämänvaiheissa.

NRO	Tekijät, vuosi, paikka	Otsikko	Tavoite	Aineisto	Keskeiset tulokset
1	Muukkonen, T. Nevalainen, S. Ohisalo, M. Turunen, S. 2014. Suomi.	Yksikin aikuinen riittää- nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja voimaantumisen Luotsi- toiminnassa.	Selvittää nuorten kokemuksia voimaannuttavia asioita ryhmätoiminnassa.	Haastattelututkimus. 11 naista ja 7 miestä, jotka ovat olleet 12-15 vuotiaina Luotsin toiminnassa mukana.	Merkityksellinen aikuinen, toiminnallisuus ja toiminnan vapaaehtoisuus ja maksuttomuus.
2	Toukola, V. 2017. Suomi.	Eroon perinnöstä? Kokeimuksia kuormituneesta lapsuudesta selviämisestä.	Selvittää minkäläisten tekijöiden ihmiset ovat kokeneet kuormittaneen lapsuuttaan ja miten ovat tästä selvinneet.	Laadullinen tutkimus 21-35 vuotiaiden aikuisten naisten kertomuksista.	Kaikissa selviytymistarinoissa käy ilmi se, että keskustelu ulkopuolisen kanssa on koettu hyödylliseksi ja merkittäväksi selviytymiskeinoksi.
3	Kekkonen, V. Tolmunen, T. Markkanen, m: Koskinen, T & Laukkanen, E. 2019. Suomi	Nuorten psykiset ongelmat ja psykososiaaliset hoitomenetelmät sijais- huollossa. Järjestelmällinen katsaus.	Kuvataan huostaan otettujen ja sijoitettujen nuorten mielenterveyspalveluiden erityispiirteitä ja psykososiaalisia menetelmiä.	Katsausartikkeli. 25 sijaishuollon hoitomenetelmistä kertovaa artikkelia.	Sijoitetut nuoret ovat erityisosaimista tarvitseva ryhmä. Ymmärtämällä heidän taustaa, sairastuvuutta ja riskitekijöitä voidaan kehittää nuoren tarvitsemaa palvelua.
4	Peltola, M., Moisio, J. 2017. Suomi.	Ääniä ja äänentömyyttä palvelukentältä.	Kerätä yhteen olemassa olevaa tutkimusperustaista tietoa lasten ja nuorten palvelukokemuksista vuosilta 2000-2016.	Katsauksen aineistoksi valikoitui 224 tutkimuksellista julkaisua, joiden joukossa tieteelliset artikkelit ja selvitykset muodostavat yleisimmät julkaisutyyppit.	Palvelukohtaamisissa tulisi nykyistä paremmin mahdollistaa vaihtoehtoisia toiminnan, vuorovaikutuksen ja kohtaamisen tapoja sekä tunnistaa lasten ja nuorten

					vertaissuhteiden merkitys.
5	Linnanmaa, E. 2015. Suomi.	Outolinnusta selviytyjäksi-perhehoitoon sijoitettujen lasten kuvauksia omasta elämästään ja selviytymisen keinoista.	Lasten ajatusten pohjalta selvitetään ja kuvaillaan vaikean lapsuuden läpikäyneiden lasten selviytymisen keinoja.	Haastateltu 7 lasta. Aineiston analyysi toteutettu temaat-tisen sisällönana-lyysin menetel-mällä.	Tulosten valossa selviytymistä edisti seuraavat asiat: oman menneisyyden käsittely, positiivinen asenne, tunnetaidot, läheinen ihminen, harrastukset, puhuminen tulevaisuuden orientaatio.

6 Tulokset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää keinoja huostaanotettujen nuorten parissa työskenteleville hoitotyön ammattilaisille, jotta he kykenisivät tukemaan heitä kasvussa ja kehityksessä. Asiaa on tarkasteltu nuorten omasta näkökulmasta. On koostettu asioita, joista nuoret ovat kokeneet saaneensa voimavaroja haastavissa kasvuolosuhteissa. Seuraavassa kaaviossa on esitetty nuorten kokemia asioita, jotka ovat tukeneet heidän vahvistumistaan.

kuvio 3. Nuoren resilienssiä tukevat tekijät

Tutkimuksista selvimminkin nousivat esiin taulukossa mainittuja teemoja. Harrastukset ja niiden mahdollistaminen koettiin erittäin tärkeiksi asioiksi oman selviytymisen kannalta, jotka ovat helpottaneet jaksamaan vaikeina koettuina aikoina. Mielekäs ja innostava vapaa-ajan toiminta tuovat tasapainottavaa sisältöä elämään. Mukavana vapaa-ajan tekemisenä mainittiin esimerkiksi leipominen, kalastus, uiminen ja musiikin kuuntelu. Hyvin erilaisia asioita nuoren oman kiinnostuksen ja mielenkiinnon mukaan. (Linnanmaa 2015, 70.) Myös lemmikkien ja ylipäättänsä eläinten tuoma turva ja läsnäolo ja niiden välitön rakkaus ovat antaneet voimia vaikeissa elämänvaiheissa (Toukola 2017,57). Lemmikiksi mainittiin joko oma koira tai esimerkiksi ratsastus harrastuksen parista hevonen. Lemmikkien tuomaa tukea arvostettiin yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi selviämässä epävarmassa arjessa. (Linnanmaa 2015, 58.)

Nuoret nostavat keskeiseksi henkilöstön kohtaamistaidot eri palvelusektoreilla. He kokevat, että heidän ylitseen puhutaan, kuulemisessa on edelleenkin puutteita ja he tuntevat osattomuutta omien asioidensa hoitamisessa lastensuojelun kontekstissa. Hoitohenkilökunnalta toivotaan erilaisia kommunikointitaitoja nuorten osallisuuden lisäämiseksi. (Peltola, Moisio 2017, 120.)

Muukkonen, Nevalainen, Ohisalo, Turunen (2014) toteavat haastattelututkimuksessaan, että nuoret arvostavat aikuisen antamaa aitoa läsnäoloa, jolloin voidaan esim. tehdä yhdessä läksyjä, valmistaa ruokaa, kokeilla uusia harrastusmahdollisuuksia ja jutella rennommin kaikenlaisista asioista, yhteisen mielekkään tekemisen lomassa. Nuoret kokivat tämän miellyttävämmäksi tavaksi kuin perinteisen toimistossa tapaamisen ja siinä tapahtuvan asiapitoisen keskustelun.

Sijaishuollossa oleville nuorille on kehitetty erilaisia psykososiaalisia terapiamenetelmiä, jotka ehkäisevät hoitajaksojen ennenaikaisia keskeytyksiä, vähentää päihteiden käyttöä ja psyykkistä oireilua. Menetelmiä voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmätoteutuksena, kohdennettuna traumaperäiseen oireiluun ja käytöshäiriöihin. Osallisuutta vahvistamalla, saadaan lisättyä nuorten hoitomotivaatiota laitoshoidon yksiköissä. Nuorten taustojen ja psykososiaalisten riskitekijöiden ymmärtäminen sekä hyväksi havaittujen hoitomenetelmien käyttäminen, mahdollistaa sijaishuollon yksiköiden

kehittämisen nuorten tarpeita varten. (Kekkonen, Tolmunen, Markkanen, Koskinen & Laukkanen 2019.)

7 Pohdinta

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tässä opinnäytetyössä on pyritty mahdollisimman hyvin toteuttamaan eettistä tutkimusnäkökulmaa. Tutkimuksessa käytetty aineisto on valittu huolellisesti ja luotettavista lähteistä. Lähdemerkinnät ja lähdeviitteet ovat merkitty asianmukaisesti, jotta lukija voi halutessaan tutustua lähteisiin paremmin. Lähteiden valinnassa on kiinnitetty erityisesti huomiota julkaisun ikään, kirjoittajan luotettavuuteen ja tutkimusartikkeleiden otantaan. Lähteissä on huomioitu aiheen ajankohtaisuus ja merkitys opinnäytetyölle.

Hyvään tutkimuseetiikkaan kuuluu, että toisten julkaisemaa tietoa ei virheellisesti hyödynnetä tai ei esitetä omana tekstinä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 122.) Aineistoa on pyritty avaamaan omin sanoin plagiointia välttäen. Haasteena koettiin, miten laaja materiaali saataisiin tiivistettyä vääristämättä kuitenkaan tutkimuksen tulosta. Kansainvälisiä artikkeleita haettiin, mutta tulokset eivät vastanneet tutkimuskysymykseen huostaanotettujen nuorten näkökulmasta.

Koska tekijöitä oli kaksi, tiedonhaussa lähdemateriaalien luotettavuutta pystyttiin yhdessä arvioimaan kriittisemmin. Aineistoa etsittäessä ja siihen tutustuttaessa nousi esille ongelma, että löydetyissä materiaaleissa saattoi olla otsikon ja tiivistelmän perusteella haettuja avainsanoja, mutta nopeasti havaittiin, ettei niissä löytynytkaan haluttua huostaanotettujen nuorten näkökulmaa, joka on opinnäytetyön keskeinen tekijä.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymystä mietittäessä rajattiin tarkasti aihe, jotta tulokset kohdentuisivat valittuun kohderyhmään. Tutkimustulosta voidaan hyödyntää moniammatillisesti työskenneltäessä huostaanotettujen nuorten parissa.

Opinnäytetyöllä ei ollut toimeksiantajaa, vaan aihe valikoitui oman kiinnostuksemme perusteella. Opinnäytetyön rakenne seuraa Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportointiohjetta.

7.2 Johtopäätökset

Koostetusta materiaalista päädyttiin seuraavaan tulokseen. Nuoret kaipaavat elämänsä tavallista, turvallista ja ennalta arvattavaa arkea. Se sisältää mahdollisuuden harrastaa ja tehdä vapaa-ajalla mielekkäitä asioita. Käydä koulua ja kuulua perheeseen, jossa hän tulee kuulluksi ja nähdyksi aidosti välittävien ihmisten ympäröimänä. Hyväksytyksi tuleminen luo luottamusta ja vakaata pohjaa kohti aikuisuutta. Tätä opinnäytetyötä aloittaessa oletettiin löytyvän merkityksellisiä terapiakeinoja, joilla huostaanotettuja nuoria pystyttäisiin auttamaan, mutta havaittiin, että nuoria selviytymisessä auttoi parhaiten normaali ja turvallinen elinympäristö. Tämä tulee ottaa huomioon huostaanotettujen nuorten parissa työskenneltäessä, että pyrittäisiin luomaan mahdollisimman vakaat ja turvalliset kasvuolosuhteet ja olemaan niitä turvallisia aikuisia, joiden tukeen nuoret voivat luottaa.

Ammattilaisena tulee tunnistaa myös ne nuoret, jotka tarvitsevat laajempaa terapeutista tukea. Oikea-aikainen nuoren tilanteen arviointi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa mm. koulu, kouluterveydenhuolto, sosiaalitoimi helpottaa ongelmien tunnistamista ja avun tarvetta ja mahdollistaa nuorelle hänen tarpeisiinsa vastaavan avun saamisen.

Tulevassa ammatissamme sairaanhoitajina, kohtaamme nuoria hyvin erilaisissa tilanteissa. Tapaaminen saattaa olla nopea esim. vastaanottokäynti, jolloin siinä lyhyessä ajassa tulee luoda nuorelle välittävä ilmapiiri, jossa hän tulee kuulluksi ja aidosti kohdatuksi. Tällä rakennetaan nuorelle luottamusta terveydenhuoltohenkilökuntaa kohtaan.

Luottamuksen kehittyminen huostaanotetun nuoren ja hoitotyön ammattilaisen välille rakentuu pienistä palasista, vähitellen nuoren ehdoilla. Parhaiten yhteistyö kehittyy yhteisen mielekkään tekemisen lomassa, jolloin osallisuus luo yhteenkuuluvuutta ja sitouttaa nuorta yhteisön toimintaan. Nuori kokee että hänellä on turvallinen ympäristö ja välittäviä aikuisia, tämä edesauttaa hoitomyöntyvyyttä ja oman menneisyyden käsitteleminen on helpompaa.

7.3 Jatkotutkimus

Jatkossa olisi kiinnostavaa laajentaa tutkimusta koskemaan 0-7 vuotiaita, alle kouluikäisiä lapsia. Varhainen kiintymyssuhde luodaan heti syntymästä alkaen, joten puutteet lapsen hoivassa ja huolenpidossa aiheuttavat kauaskantoisia vaikutuksia lapsen normaalille kasvulle ja kehitykselle. Olisi mielenkiintoista tietää mitä kiintymyssuhteen puuttuminen tai sen häiriintyminen vaikuttaa lapsen tunne-elämän kehittymiselle.

Lähteet

Heino, T., Hyry, S., Ikäheimo, S. Kuronen, M. & Rajala, R. 2016. Lasten kodin ulkopuolelle sijoittamisen syyt, taustat, palvelut ja kustannukset. HuosTA-hankkeen (2014-2015) päätulokset. Tampere: Juvenes Print.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. painos. Helsinki: Tammi.

Huostaanoton prosessi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. n.d. Viitattu 12.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostaanoton-prosessi>

Joutsenniemi, K., Lipponen, K. 2015. Lääkärilehti. Tieteessä. Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. 39/2015 vsk 70 s. 2515 – 2519. <https://janet.finna.fi>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P.& Liikainen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede, 25(4), 291-301.

Kekkonen, V., Tolmunen, T., Markkanen, M., Koskinen, T. & Laukkanen, E. 2019. Lääkärilehti. Tieteessä. Nuorten psyykkiset ongelmat ja psykososiaaliset hoitomenetelmät sijaishuollossa. Järjestelmällinen katsaus. 10/2019 vsk 74, s. 599-608. Viitattu 17.4.2019. <https://janet.finna.fi>

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten kestot 2016. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Tilastoraportti. Viitattu 12.4.2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136279/Tr09_18.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Kuoppala, T., Säkkinen, S. 2018. Tilastoraportti 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 29.3.2019. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136409/Tr17_18_LASU.pdf?sequence=5

L13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Valtionsäädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 20.3.2019. <http://www.finlex.fi>, hakusana lastensuojelulaki.

Lapsen yksilöllisen tarpeen kartoittaminen. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. N.d. Viitattu 12.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostaanoton-prosessi>

Leve, L. Harold, G. Champerlain, P. Landsverk, J. Fisher, P.& Vostanis, P. 2012. Dec:53,12, :1197-1211. Children in foster care-vulnerabilities and evidence-based interventions that promote resilience processes. The Journal of Child Psychology and Psychiatry. Viitattu 2.4.2019. <https://janet.finna.fi>, Pubmed.

Linnanmaa, E. 2015. Outolinnusta selviytyjäksi-perhehoitoon sijoitettujen lasten kuvauksia omasta elämästään ja selviytymisen keinoista. Erityispedagogiikan Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Viitattu 18.3.2019. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45623/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201504141571.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Muukkonen, T., Nevanen, S., Ohisalo, M. & Turunen, S. 2014. Yksikin aikuinen riittää – nuoren sosiaalinen vahvistaminen ja voimaantuminen Luotsi-toiminnassa. Haastattelututkimus. Nuorisotutkimusseura ry. Viitattu 15.4.2019. <http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2014/3/yksikina.pdf>

Peltola, M. & Moisio, J. 2017. Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentältä. Katsausartikkeli. Nuorisotutkimusseura ry. Viitattu 15.4.2019. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/aania_ja_aanettomytta_palvelukentilla.pdf

Pikkarainen, T. 2006. Sairaanhoidajan ja nuoren yhteistyösuhde nuorisopsykiatrisen osastohoidon aikana. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Viitattu 17.4.2019.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93567/gradu01155.pdf?sequence=1>

Poijula, S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Helsinki: Kirjapaja.

Poijula, S. 2018. Resilienssi. Muutosten kohtaamisen taito. Helsinki: Kirjapaja.

Rytkönen, M., Kaunisto, M. & Pietilä, A-M. 2016. Nuorten osallisuuden toteutumisen tasot sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa. Tutkiva hoitotyö vol 14 (4) 31-38. Viitattu 8.4.2019. <https://janet.finna.fi>

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa -Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Viitattu 27.3.2019.

http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2015. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Toim. Stolt, M, Axelin, A, Suhonen, R. Turku: Juvenes print.

Suomen mielenterveysseura. Mieli. N.d. Viitattu 29.3.2019. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/sairastuminen-voi-olla-kriisi/mit%C3%A4-resilienssi>

Toukola, V. 2017. Eron perinnöstä? Kokemuksia kuormittuneesta lapsuudesta selviämisestä. Toukol Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Viitattu 30.3.2019. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/144444/Toukola%20Veera.pdf?sequence=1>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liitteet

Liite 1. Tiedonhaun taulukko

Tietokanta ja tiedon haun päivämäärä	Hakusanat	Rajaukset	Hakutulos	Otsikon perusteella valitut	Abstraktin (eli tiivistelmän) perusteella valitut	Lopullisia valittuja artikkeleita
Cinahl Plus Full Text (Eb-sco) 26.3.2019	resilience "foster care" OR custody youth OR adolescents	full text 2008-2018	7	2	2	0
Pubmed 26.3.2019	("foster care") AND youth?	free full text, Review	16	1	1	0
Medic 26.3.2019	sijoitet* nuori	ei rajausta	2	2	1	0
Cochrane Library 26.3.2019	"foster care" AND custody youth OR adolescents	ei rajausta	3	1	1	0 (maksullinen)
PubMed 26.3.2019	"foster care" AND custody youth OR adolescents	Free full text Review 10 years	3	1	1	1
Medline (EBSCO)	"foster care" AND custody youth OR adolescents	Linked full text 2008-2019 Review articles	9	3	1	0

